

Israel mi hna khualtlawnnak

By Dr. Brain J. Bailey

Thlarau lei i kan nunning le kan kalnak lam kan hngalh khawhnak ding caah cun, Israel fale hna khualtlawnnak hi kan cawn hmasa a herh. An khualtlawn lam cu Izipt in an i thawk i, kamhmi Ram cu phak khawhnak dingah ramcar hna cu an tan pah hnuah, Pathian fale hna cu Zion Tlang ah a hruai hna. Kum thong tampi a luan cangmi khualtlawnnak tuanbia kan hngalh a herhnak cu Khrihfami nih thlarau lei kan ðan khawhnak ding caah kan caah hmanthlak kha rak suai chungmi a si. Zumtu nih khamhnak kan cohlan hnu in thlarau leiah kan ðan i zumhnak ah nutling patling kan si khawh nak lai kan caah hmanthlak a si. Khoika in dah kan rat i, atu hi khoka ah dah kan um, cun khoika ah dah kan kal lai ti kha lam a kan hmuhsaktu a si.

KHUALTLAWNNAK CAAH TIMHTUAHNAK

Israel mi hna an khualtlawnnak lam hi a hlankan tein Pathian nih a rak timhlahmhpik hna ti hi kan hngalh a herh. Abraham le a tefa hna cu Kanaan ram co dingah Pathian nih bia a kamh cang ko hna nain, chitkhatte ah a pe colh hna lo. Jakob le a chungkhar hna cu mangòam ruangah Izipt ram ah an i ðial. Abraham cithlah vialte hna sal ah ser a duhtu Faroh siangpahrang thar nih Izipt

ram a uk tiang Pathian nih Israel tiah min thar a sakmi Jakob le a tefa hna cu Izipt ram ah an karh chin lengmang.

Exodus 3:7-10 chung kan rel tikah Israel fale hna nih harsatnak an tonning kha Pathian nih a hmuh tikah an caah lungfahnak nganpi a ngei. Pathian nih lungfah ngaihchiatnak kha a hmuh ko caah nang zong an philh hrimhrim lo ti kha hngal ko. Israel mi hna bantuk khan Pathian nih kan thlacammi paoh hi a kan let colh lem lo ti kha hngalh a herh. Sihmanhsehlah harnak le awlokchonnak na tonmi ahcun an chuah ko lai, zeicahtiah Anih cu dawtnak le zaangfahnak in a khatmi Pathian a si.

Exodus 3:8 chungah Israel mi hna chuah dingah Pathian nih bia a kamhmi biatak a langhnak kan hmuh, Izipt mi hna sinin chanh i a vawlei a ðhami le a hmun a kaumi ram i annih cu kalpi awkah ka rung òum cang. Cu ram cu ram rum le ram ðha a si. Israel mi hna kha Izipt sal sinak in CHANH I a vawlei a ðhami ram i LUHPI dingah Bawipa cu a rung òum cang.

Harsatnak, awlokchonnak le sal sinak in Pathian nih kannih kha a kan chuah tikah, kan nunnak ah a ðha deuhmi hmun i hruai kha a kan duhpiakmi cu a si. Chanhchuahnak nih hin thil sullam pahnih a ngei i: 1)

thil òha lomi chungin von chanh i, 2) thil òhami chung i von chiah khi a si. Hi biatak hi kan nunnak ah kan i tlaih a herh. Pathian duhnak cu kannih kha hi vanwlei in chanh ding lawng si loin, kan thlarau lei roco ding kha tlamtling tein hmuhter a kan duh.

KHUALTLAWN LAM CAAH TIMHLAMHNAK

Israel fale hna an i timhtuahnak hi zoh òhan hna u sih. Izipt in chuah an duh nakhnga dingah Bawipa nih thil kha ai ruang tein a tlunter. Sal uktu bawi hna nih fak ngaiin an hremmi hna hi Izipt ram um a nuamh lotertu ah Bawipa nih a tluntermi pakhat a si. Cuti a si lo ahcun, chuah tak kha an duh hnga lo. Israel fale hna nih Izipt ram chuahtak an duhnak caah an cungah timhlahmnak phunphun a tlung: siangpahrang Sual uknak tangah an um (Exodus 1:10), Sal uktu bawi hna nih fak ngaiin an hrem hna (Exo.1:11), an nun re a thei chin lengmang (Exodus 1:14).

Hi bantu thil hna hi kannih zumtu hna ca zongah thlarau lei cawnpiaknak pakhat a rak si ve. Pakhat in hun langhter ning law, pastor pakhat nih Khrihfabu chungah hnahnawhnak fak ngaiin a tlunter. Khrihfa chungah i òhennak a um i mitampi cu an chuah caah a caah thlacampiak kha a kan fial. Hi hnahnawhnak hna hi amah pastor ziaa òhat lo ruangah a chuakmi a si tiah Bawipa nih thla kan camnak ah kan nu he a kan chimh. Ka hawipa nih, "Cucu a hmaan taktakmi a si, asinain sual phuannak a ngei cang kha teh," tiah a ti.

Thla kan cam òhan tikah khan Khrihfabu chungah thlarau sual a um peng ko rih ti kha Bawipa nih a kan hmuhsak. Bawipa nih fiang tein a kan hmuhtermi cu pastor pa nih a sual ai chir taktak lo ahcun, Khrihfabu member hna nih khan pastorpa kha an ngaithiam lai lo ti hi a si. An ngaihthiam lo a si ahcun thlarau sual kha a um peng lai i, cu nih cun nu le va sualnak, duhfahnak, i dohnak, nahchuahnak, lunghahnak, i òhennak, i hlen thawinak le lung rawknak hna kha a chuahter lai. Hi bantu thlarau sual hna (sal uktu bawi) nih hin Khrihfabu chung dihlak ah sual thlarau nih a uk peng ko lai.

Pastorpa cu Khrihfabu inn ah khan a va leng hna i a sual ngaihchihnak kha a va chimh òhan hna. Òha tein an cohlan tikah cun, Khrihfabu chungah òhanghnak kha a hung tlung òhan. Caan rau lo te ah Khrihfabu cu a lethnih in a hung karh òhan.

Israel mipahun hna sinah harnak a tlun bantu kin, kannih sinah caan tlawmpal harnak a tlungmi hi Pathian

nih thlarau sual kha a onh caah a si ti hi keinih ka hmuhning cu a si. Zeiti a va si zongah, hi bantu harsatnak kan cung i a tlungmi nih hin Amah Pathian kha a kan auhter i, Amah he kal ò dingah thazang a kan pek. Nangmah pumpak nun ah siseh, na dawt ngaimi hna nunnak ah siseh, Khrihfabu chung mi hna nun zongah khan an lungthin dihlak in Bawipa rian cu luatte in an òuan khawh cang lai ti kha zum ko cang.

FARAO DOHNAK

Israel mipahun cu Pathian nih a chuahle cang hna lai timi thawngòha kha a hung than tikah, Moses le Aaron cu Bawipa bia kha Farao sinah va chim dingah an kal. Anih nih cun an chimmi cu a rak al ve hna (exodus 5:1-4).

Hi lio caan i Izipt ramle Farao dirhmun hi hun zoh òhan hmanh u sih. Izipt ram pumpi ah hin ruakvuinak innpi pyramid sak hi an timhlahm liopi a si. Mithi ruak kha thu lo dingin sithuh i chiah hi Izipt nih a rak thiam khunmi a si. Hi nih hin atu lio vawlei sining hi a rak hmuhsakmi a si ko, zeicahtiah hi vawlei i a donghnak ding hi cu thihnak le hell a si ko lai (Romans 6:21).

Farao siangpahrang òhutdan cung i an suaimi cu rulpi hi a si i cu nih cun Satan kha a hmuhsakmi a si. Cucaah, Farao nih hi vawlei uktu Satan kha ai a awh. Atu lio kan khua kan ram a uktu khuachia thlarau zong hi Farao nih ai a awh chih rih. Nan khua le nan ram kha Khrih caah si ding in nangmah kha pek awakah Bawipa nih bia an kamh a si ahcun, khuachia nih a rak in doh lai ti kha na hngalh a hau. Kan pawngkam a uktu thlarau kan hrawh khawh lo ahcun thlarau lei òhawnnak kan hmu kho lai lo.

Moses nih chuahnak bia a chimmi a al dih cangka in, Israel mi hna kha an rianòuanmi ah siseh an thilrit zong kha karhter chin u tiah Farao nih sal uk bawi kha nawl a pek hna (Ex.5:5-10). An rian a tlamtlinh lomi Israel pawl kha heh tiah an tuk an velh chih hna.

Cucaah, Israel mi hna cung i zaangfahnak um cu chim hlah, harnak tu fak chin lengmang in a phan. Moses le Aaron tu kha sual an phawt hna i, Pathian nih dan in tat hna seh an ti lehlam hna. Bawipa aw kha kan ngaih a si ahcun Satan nih a rak kan doh ve ti hi kan hngalh a herh. Òhanchonak a um hlanah hin harnak le awlokchonnak hna hi fak deuh in a tlung tawn. Kannih zong a dih dongh tiang kan tuar khawh kha a herh, zeicahtiah kan ralpa zong nih a òhawnnak a rawk tiang in a rak kan doh ve.

Exodus 7 chungah Pathian nih Izipt ram ah rai phun hra a tlunternak kha kan hmuh. Hi biaceihnak a tlun chan hi kan hngalh a herh. Pathian nih Farao le Izipt mi hna lawng kha hi rai hin dan a tat hna si loin, an pathian hna zong kha dan a tat chih hna (Exo.12:12; Num.33:4). Satan sinin ðawwnak ai lakmi hi vawlei pathian vialte hna kha Pathian nih a tuk chan le a doh chan kha a rak si.

Hi harnak rai phun hra a tlun chungah hin Israel fale nih Izipt ram in an chuahnak dingah Farao nih ruahnak phun li a chuahpi. Sihmanhsehlaw, hi thil vialte hi cu Pathian le Moses nih an cohlang ve lo. Pathian fale hna foihnak dingah Satan nih ruahnak ðaõõa hi a chuahpi ve, sihmanhsehlaw Moses nih kha bantuk ruahnak cu a rak al bang khan kannih zong nih kan rak doh hrimhrim lai.

Rai hndung bik fater thihnak a phak hlan deuh ah Bawipa nih lanhtak puai kha a tuahter hna. Hebru miphun hna an luatnak dingah an inn ka tung le innka ba ah tuufa thi an thuh bantukin, Lanhtak Puai nih hin Khrih thisen in khamhnak hi a hmuhsak duhmi a si (1Cor.5:7; Exo.12:13). Kan ral he kan i ton tik paoh ah hin Khrih thisen hi biapi bik ah kan chiah a herh. Izipt ram chung i thisen ðawwnak nih a ra laimi Israel ram kha a khamh!

IZIPT RAM IN CHUAHNAK

A donghnak dantatnak a tlun hnuah cun Farao nih Israel fale hna cu Izipt ram in chuah a fial hna. (Exo.12:31,32). Cun Exo.12:35-36 chungah Izipt mi hna nih an sui, ngun le hnipuan kha lampi an hman ding he Israel mi hna cu an pek hna ti kan hmuh fawn. Hi Baibal biatak nih a kan cawnpiakmi cu harsatnak kan in tuar hnuah thluachuah hmuh a si ti hi a si. Harnak tuar hnu i thluachuah pek hi Pathian tinhmi a si. Job nih harnak a tuar hnu lawngah thluachuah lethnih a hmuh (Job.12:11). Kan nun ah Pathian tinhmi kan tlamtlinh khawhnak dingah kannih zong chawva lei luatnak hi kan herh ve.

Hi hnu zongah hin, Farao ralkap pawl nih cun

Israel mi cu an dawid ðan hna (Exodus 14:5-12). Israel fale hna nih ralkap pawl kha an hmuh hna tikah Izipt ram in chuah an duh lonak kha an chim ðan (Exodus 14:10-12). Moses nih a chuahpimi hna kha an thin a hung ngaingai. Khrihfa tampi zong hi hna bantuk hi kan si ve, harnak a tlun tikah vuivai kan hmang ve. Vawlei lei kir kha an duh ðan tawn. Khrihfa mi hna he telh chih in mitampi cu anmah ðemõawntu hna tu kha an duh i kha chungin chuah kha cu an duh hrim lo (2Corin 11:20).

Kum tam nawn a rauh lioah khan, nu pakhat khuachia sawmruk a chung i a ummi kha rianõuantu saya tam pi nih thla an campiak. Pathian velngeihnak thawngin, khuachia pakhat dah ti lo cu thlacamnak in kan ðawldi hna. Kha nu luatter le kha bantuk tuah kha Pathian duhnak a si ti kha kan hngalh. "Luat na duh a si ahcun na luat kho lai," tiah kan chimh. Sihmanhsehlaw, luat taktak kha a rak duh lo. Amah ðemõawntu kha a duh deuh caah, kannih zong nih a caah zehmanh kan tuah kho ve ti lo. Cu zan ah cun, a hawi nu sinah, "Luat duhning law cu tuzan ah khan ka luat kho ko hnga, sihmanhsehlaw hi ti um hi ka duh deuh ko," tiah a chimh.

Bawipa nih Rili sen cu a cheupiak tik hna ah cun Israel fale hna cu lei ro cung kal bantukin an kal. Izipt ralkap pawl nih Israel fale cu an hun dawid tik hna ah, Bawipa nih Rili sen cu a kirter ðan i, Izipt mi cu a phum di hna. Cu ni ah cun Pathian nih Israel mi cu Izipt mi hna kut in a khamh hna (Exo.14:21-28).

Rili sen an tannak kong hi sullam a ngei ngaimi tuanbia a si. Thalrau lei cawnpiaknak kha tampi kan hmuh. Rili sen tannak nih hin tipil innak hi a langhter duhmi a si (1 Korin 10:2). Rili sen nih hin Israel fale hna cu Izipt ram kha a ðen hna i, sal cannak in a luatter hna hnuah, Farao ðawwnak zong kha a teipiak hna. Kannih chung zongah tipil innak nih hi thil vialte hi a kan teipiak.

Israel mi hna nih Rili sen kha an tan tikah an chungah thil a tlungmi tampi kha kan hmuh, sihmanhsehlaw Izipt tlaihchannak thinlung kha cu a hlo kho taktak rih lo. Ramcar chung i an kal lio caan zong ah khan, palhnak thil maw tlamtlin lonak pakhatkhat a um tikah Izipt ram kir ðan kha Israel fale nih an duh ðan tawn. Izipt ram cun an chuak ko cang nain Izipt tu cu an chungin a chuak kho lo. Tipil innak zong hi he hin ai lo ngai. Vawlei he cun a kan ðenter ko cang nain kan lungthin nih vawlei tlaihchannak hi cu a thiang kho taktak lo.

RAMCAR CHUNG VAHVAIHNAK

Israel fale hna an khualtlawnnak cu ramcar chung an hung phan. Rili sen an tan dih hnu, ni thum chung ramcar ah an hung kal i din awk ti kha an hmu ti lo. Marah timi ah ti an hun hmuh i an din tikah a khaat tuk caah an ding kho lo. Mipi hna cu Moses sinah an hung zai ðan (Exodus 15:22-24).

Zumtu hna zong kan khualtlawnnak ah hi bantuk khatnak phun hi kan tong tawn ve. Hi bantuk khatnak hi thil òhning tuk a si caah, pumpak kan nunnak ah hin zeitindah ka tei khawh lai ti kha kan hngalh a herh. Mi pakhat i a khatnak nih khan midang tampi nunnak kha a thurter (Heb.12:15). Khatnak cu rianrang tein a karh khomi a si.

Pathian vel kha zeirel loin kan um tikah khatnak nih chikkhatte ah kan nun kha a hrawh khawh. Velngeihnak cu hneksaknak ah siseh harnak kan ton caan zongah hin a za ko. Teinak kan hmuh khawhnak ding caah a si.

Khatnak hna tei khawhnak tawhfung cu zei khi dah a si? Moses nih thingtan kha Marah ti kha chungah khan a paih i ti cu a khat kha a lo (Exo.15:25). Thingtan nih a hmuhsakmi cu vailamtahnak cung i Khrih a thihnak kha a si. Khrih vailam in kan kal ahcun khatnak vialte kha kan tei khawh. Kan dik hmaannak le kan ruahnak khaa mi dihlak hi Bawipa sinah kan ap dih lai. Cu hnu lawngah a sual a palhmi hna le kan cungah ðatlonak a tuahtu hna kha kan ngaihthiam khawh hna lai. Cu thil pathum kan tuah a si ahcun, Bawipa nih kan chung i khatnak vialte kha a thianter dih lai.

Israel mi nih Izipt ram in an chuah a thla thumnak thla ah Sinai tlang kha an phan (Exo.19:1-2), Penticost Puai tuah thla kha a si. Pathian sinin mei alh tom cu an hmai ah a hung tla. Hi Sinai tlang nih hin Penticost ni thil sining kha ai a awv ve.

Exodus 19:5 chungah, Bawipa nih Israel mi hna cu "Ka nawlbia kha nan ngaih ahcun" ka thluachuahnak hi nan hmuh lai tiah a ti hna. Pathian thluachuah hmuh khawhnak cu a nawl zulh hi a si. Pathian nawl kan zulh a si ahcun Thiang Thlarau kan cohlan lai. Thiang Thlarau

Baptistnak cohlang kho lo i dawnkhantu cu minung nunnak i nawl ngaih lo kan hmanmi hi a si.

Voi khat cu pastor hi Thiang Thlarau baptistma hmuhnak ding caah thla a cam i Bawipa nih, "Va kal law bawm chung i na hrenmi vate khi va thlah hmasa," tiah a ti. Bawm chungah vate cu a hren tak ko. Vate a si ko caah, zeitindah bawm chung i a hrenmi cu luat na duh maw tiah phungchimtu nih cun a va hal ning a si hnga? Sihmanhsehlaw vate cu a hun thlah le cangka in Thlarau in a hung khat i holh theihlo ina holh colh. A chel caan ahcun Pathian nih Thiang Thlarau baptistma a kan pek hlanah hin a nawl zulh ding kha a kan fial hmasa tawn.

Sinai tlang i an um lioah khan Bawipa nih Moses cu Nawlbia pahra kha a pek (Exo. 20). Nawlbia pahra hi atu kan nunnak ah thil biapi a si peng ko. Nawlbia hrawh dingah Jesuh a ra lo, tlamtinter ding caah a ra (Mat.5:17). Kannih zong nawlbia kha kan zulh ve lai i, Thlarau hruaining in kan kal khawh ve tikah, kan tita duhnak kha kan hlaut khawh lai (Rom 8:4). Thlarau in kan khah ahcun, Pathian nawlbia hna kha kan upat lai i zulh duhnak kan ngei chinchin lai.

KAMHMI RAM AN PHAN DENG

Israel mi hna nih hneksaknak tampi an ton hnuah kamhmi ramri Kadesh Barnea tiang Bawipa nih a hruai hna. Izipt an chuahtak hnu kum hnih hnuah ramcar chung cu an phan. Kannih zong ramcar chungah hin zeimaw caan cu Bawipa nih a kan hruai i ramcar nun zia kan thiam khawhnak ding caah a si.

Kadesh Barnea an um lioah hin, Bawipa nih Moses kha ram va ngiatthlai awkah minung 12 thlah a fial (Num.13:2). Mi ngiathlaitu hlei hnih hna cu kamhmi ram ah khan ni sawmli an rau. An rak kir hnuah, minung pahra nih cun thawngchia kha an chim (Num.13:27,28). Pathian nih bia a kam bang Kanaan ram cu "cawhnuk le khuaitizu" in a khat tiah an phuan. Sihmanhsehlaw, cuka i a ummi hna kan ral hna cu kanmah nakin an ðawng an ngan deuh caah kan tei kho hna lai lo tiah an ti.

Pathian nih roco ding a kan pek a si ahcun, thlarau lei ral kha a um ve lai i kannih zong nih kan tuk lai i kan tei ko lai. A thur thlarau hna cu kan òh ding a si lo. Kanmah tu kha kan ral nih an kan òh deuh (1Johan 4:4); timi ruahchannak hi kan philh sual tawn. Pathian dawtnak nih cun òhphannak kha a kan teipiak caah (1Johan 4:18), khuachia thlarau hna le a thur thlarau

hna cu kan tei khawh hna.

Ngiathlaitu pahra nih an chimmi thawngchia nih khan Israel mipi cu an thin a phanter ngaingai hna (Num.14:1-4). Mipi hna cu Izipt ram kir kha an duh ðan. Khrihfa mi hna zong nih vawlei tlaihchannak khan kan thianhlim khawh nakhnga Pathian sinah kan hal lai, phundang in kan chim a si ahcun kha bantu k tlaihchannak nih khan vawlei titsa duhna ah a kan kirpi ðan khawhmi a si. 2Timote 4:10 ah Paul nih a chim bantu kin Demas nunnak kan hmuhmi cu, "Demas cu tuchan vawlei he an i duh i a ka zamtak ai," tiah a ti.

Austalia Khrihfabu ka va tlawn lioah, Number 14 chung bia hi an Khrihfabu caah Bawipa nih a ka hngalhter ðan. Pathian sinahnan rak kir ðan ding hi Amah tinhmi le duhna a si tiah chimhhrinnak le forhfiálnak ka ngei. Cu ti thla ka cam lioah cun Khrihfa upa pakhat hi a hung dir ve i hitin thla a cam. "Bawipa, hi ramcar chung um hi kan i nuam ko. Hmailei i kal hi kan duh theng lem ti loh. Hi ka um hi kan i za ko." Hi Khrihfa upa pa hi zumh lonak thlarau soal a ngeimi a si i Khrihfabu dihlak kha a ðalo leiah a hruai hna.

Kum saunawn a rauh hnuah pastor thar sawmnak thawng in kha Khrihfa ðiam kha ka tlawng ðan hna. A luanciami kum sarìh lio i kan thlacam pumh ning kha Bawipa nih a thar in a ka theihter. Khrihfabu sinah hi tin ka chim. "A thur thlarau a ngeimi Khrihfa upa nih khan Pathian he kalòì kho lo ding in an donh hna, sihmanhshelaw atu cu Pathian nih Pastor dang an pek ðan hna. Hi Khrihfabu caah Pathian tinhmi kha amah nih an hmuhsak hna lai." Khrihfabu zapi hna cu an pastor pa dawnkhantu an sinak kha an hun i hngal i fak piin an òap. Mizapi hna cu anmah tein Pathian sinah khan an i pumpek caah cu caan thawk cun Khrihfabu chungah Thiang Thlarau cawlcanghnak kha a tak in a hung um.

Mi ngiatu hlei hnih dihlak nih a ða lomi ziaza le thawngchia kha an keng thlu loh. Joshua le Kaleb cu an i phundang ko. Annih tu cu zumhna in an khat. Kaleb cu Bawipa ah khan a hngatchan dih caah Kawhmi Ram cu kan tei khawh hrimhrim lai (Num.13:30) tiah a ti. Pathian nih Kaleb cu, "lungthin dang a ngei i tling tein a ka zulh" (Num.14:24) tiah a ti. Cucaah Kaleb le Joshua cu Kamhmi Ram kha an co lai.

Kan nunnak nih Pathian biakammi kan co khawhna ding tawhfun g cu Bawipa lawmhter hi a si (Num.17:28). Bawipa kha kan lawmhter i kan cungah a lung a tlin a si ahcun a biakammi dihlak kha kan cungah a tlinte lai. Bawipa nih a lawmhmì thil kha kaw l i zuam

ko hna u sih.

Nawl a ngai lomi Israel mi hna cu mi ram lut lo ding in Bawipa nih dan a tat hna i, ramcar chungah an thi dih lai. An tefa hna cu kum sawmli chung ramcar chungah an vahvaih hnuah an thi (Num.14:29-34). Zumhtlak a simi ngiathlaitu pahra, Joshua le Kaleb lawng kha Izipt ram in a hung chuakmi (kum kul cung) lakah kamhmi ram a comi cu anmah pahra lawng hi an si.

Ramcar chungah hneksaknak phun hra a tling i, Israel mi hna cu a dihlak in an sung ai (Num.14:22). Israel mi hna nih ramcar chungah an tonmi hneksaknak hna hi biapi tein kan cawn a herh, zeicahtiah Khrihfami kan kalnak zongah hi bantu k hneksaknak hna hi kan tonmi thil an si. Hneksaknak vialte hna hi Pathian lei ah sang chin lengmang in kan kai khawhna ding hleihlak an si. Sihmanhshelaw, Israel mi hna nih hneksaknak an sung in dih tikah hin, hi hneksaknak hna hi Pathian sinah phan kho lo ding in dawnkhantu an rak si. Cucaah cun kan nunnak ah teinak tlamtling kan ngeih khawhna ding ah hi bantu k hneksaknak hna cu tei ding in kan i zuam lai.

Number 32 chung kan zoh tikah mipun 2½ hna nih an co ding ram caah Jordan nichuahlei kha an i thim soal caah ngaihchia ngai a si ko. Pathian nih a kamhmi hna le thluachuah a pekmi hna cu Jordan tiva kha tan ding a si. Sihmanhshelaw hi mipun hna nih cun an phaknak hmun ah hin um colh an i tim. An caah a ðami a pahra hna hi an i ham, zeicahtiah saòl tampi a ngeimi an si caah hi Jordan tiva nichuahlei ram hi hmun ða a si lai tiah an ruah caah a si. Hi vawlei thil tlaihchannak lungthin an ngeih caah a si. Kum saupi a hung rauh i Pathian nih Israel mi hna kha dan a tat hna tikah, hi phun 2½ hna hi pei sal i an hruai hmasa bikmi kha an si cu.

Hruaitu hna caah ngaihchia bik pakhat a simi cu an rocomi thil te i an i lungmuhmi hi a si. Pathian nih an nunnak ah a sang cem in a chiahmi cu Khrih Pum chung i um peng hi a rak si lo. Kan nunnak ah Pathian tinhpiakmi a ða bik hi kan hawl peng ding a si i kan ngol ding a si lo, Paul nih Filipi 3:14 chungah "cucaah kawltung leiah cun laksawng hmuh awkah khan ka tli i cu laksawng cu Pathian nih Khrih Jesuh thawng in cunglei nunnak i a kan kawh hi a si," tiah a ti.

Moses nih Israel mi hna cu Moob nelrawn ah khan donghnak bia a cah hna. Pisgah tlangpar ah khan a kai i Kamhmi Ram cu a cuan (Deut.34:1-3). Deut.34:4-6 chungah Moses cu a thi i Pathian nih Moses ruak cu a phum tiah kan hmuh.

JORDAN TIVA TANNAK

Jordan tiva an tannak hi Israel mi hna an khualtlawnnak ah cun thil biapi ngaingaimi a si. A lam kip in a thar lawngte an hung si dih. Hrin hmasa hna le hruaitu òhing hna cu an thi dih cang i hruaitu thar le òhangthar an hung chuak cang. Ramcar chung hneksaknak hna cu ai lim cang i Kawhmi Ram nih a hngah ko hna. Zion tlang an phak khawhnak ding caah thil biapi an tonmi cu Jordan an tan dingmi hi a si.

Israel mi hna nih Jordan kha an tan tikah ti cu Adam khua tiang a buin an dir tiah (Joshua 3:15-16) chungah kan hmuh. Adam nih hin kan minung hlun sual sinak kha ai a aw (1 Korin 15:45-47; Rom 5:12-14). "Sual i kan thih" (Rom 6:6) tikah Adam he kan i pehtlainak kan minung hlun sualnak cu thah a si, a cat cang ti kha Jordan tannak nih hin a hmuhsakmi a si. Kan minung hlun Adam he i pehtlainak cu Khrih he vailam ahkhenhchih a si cang ti kha kan hngalh.

Israel mi nih Rilisen an tan hnuah, Izipt ram in an chuak ko, asinain Izipt ram an tlaihchannak kha cu an chungin a chuak lo. Sihmanhsehlaw, Jordan Tiva an tan dih hnuah cun, Izipt ram tlaihchannak kha Bawipa nih a thenhpiak hna. Jordan tiva ah khan Israel mi sin i a ummi Izipt ram òhawnnak vialte cu Pathian nih a hrawh dih (Joshua 5:8-9). Izipt ram kir òhan kha an duh hrimhrim ti lo, hi vawlei hi a hmuhsakmi a si. Pathian nih an thinsung chungah thil pakhatkhat cu a tuah ko.

Khrih he vailam ah thah kan si caah sual ah kan thi ti kan i "hngalh" awk a si tiah Rom 6:6 nih a kan cawnpiak. A luanciami kum tam nawn ah khan, "sual i thih" nak kong he pehtlai in Bawipa nih ka nunnak ah lam tampi in a ka cawnpiak. Zingkhath cu zung chung i ka òhut ko lioah khan, Khrih kha vailam cungah a hnulei kha keimah lei hoih in an thlai ko kha langhnak ka hmuh. Pathian Thlarau nih a ka cawi i Khrih he vailam ah cun ka thlai chih ko. Mi vialte nih Khrih ralchanh in bia an chim kha ka hmuh dih. Jesuh a thih lio i Biakinn puanzar a tlekm i zong kha ka hmuh. Cu hnuah langhnak cu a lo òhan.

Ka chunglei nun taktak in a rak chuakmi bia cu

Kalati 2:20, "Khrih he vailam ah khenhchih ka si cang" timi hi a si. Cu le cangka in, ka minung hlun cu Khrih he khenhchih ka si cang ti kha ka hngalh. Ka hun hngalh òhanmi cu Jesuh nih a luan cangmi kum thong hnih lio i a rak thih ah khan, ka sual vialte lawng hi a rak phor loh, sihmanhsehlaw, ka minung hlun, ka òhawnnak, ka teinak vialte zong ai tel dih caah daihnak chim khawh lo kha ka lungthin ah a khat dih.

Nangmah zong keimah bantuk hin langhnak le thil òawnòemmi zong na ngei ko lai. Zeiti a va si zongah, thil biapi a simi cu Romans 6:6 hi a taktak in na tem ve i, ka minung hlun cu khenhchih a si cang ti langhnak na ngeih dingmi hi a si ko. Hi langhnak nih hin hi vawlei tukforhnak le nifate kan nun ah titsa duhnak le thil tinak tei khawhnak an pek lai.

Jordan tiva an tannak nih Israel mi hna an khualtlawnnak a hmuhsakmi kan minung hlun thihnak he ai pehtlaimi Rom.6:6 chung kha kan tontem tikah cun, sual teinak kha kan ngei lai i, sualnak kha kan tuah lengmang ti lai lo. Sualnak kha a tuah kho ti lomi asilole a sual òhan kho ti lomi, kan si lai tinak si loin, kan taksa pum sualnak cungah hin tei khawhnak òhawnnak thar kan ngei lai tinak tu a si deuh.

GILGAL AH CUARPARTANNAK

Jordan tiva kha an tan dih hnuah, Israel mi hna cu Gilgal ah cuarpar an tan hna. Cuarpartan timi nih hin lungthin cuarpar tannak le titsa in kan chuahkehpimi kha tanpiak a si (Deut.30:6). Baibal ca Hlun caan ah cuarpar ai tan lomi paoh cu an thiang lo i, Judah zumhnak zong an i hrawm lo pinah thluachuah zong an hmu lo. Thlarau lei cuarpartannak a ngei lomi cu sual tuah duhnak le ruahnak ah a nungmi an si caah, chuahkehpimi ai tan lomi sinak kha a langhter (Filipi 3:3).

Ramcar ah a chuakmi mino vialte hna kha an cuarpar tan dih hna tiah Bawipa nih Joshua cu a ti (Joshua 5:2-5). Pathian nih zumtu vialte hna cu thlarau lei cuarpartan kha a fial hna tiah Ca Thar chungah kan hmuh (Rom 2:28-29). Thlarau leiah cuarpar ai tanmi kan si ahcun Pathian nawlpekmi a zulmi kan si tinak a si.

Kanmah tein kan lungthin cuarpar cu kan i tan kho lo nain Pathian nawlpekmi cu kan cohlan khawh i kan nunnak i sual a ummi paoh cu kan hlawt khawh. Kan lungthin cu Bawipa sinah kan hmuhsak khawh i Amah nih a kan duhpiak bantukin a sinah kan i ap kho fawn. Pathian nih a kan duhpiakmi cu kan al ding a si lo

i, zeizong vialte tu kha Amah sinah kan ap dih lai. Kan thinlung cuarpar tan lo ahcun kan nunnak ca i Pathian rosung hna hi tlamtling in kan co kho lai lo ti kha kan hngalh awk a herh.

1981 kum, New Zealand i rian ka rak òuan lioah hin, vancungmi pahnih nih an rak ka leng. Vancungmi pakhat cu a kut ah vainam ai put. Namte hlok ah khan "cuarpartannak" timi cafang hi ai òial. A dang vancungmi pakhat nih cun "Thazaang petu" ti ai òialmi kha ai hruk ve. Bawipa nih, "Ka mi hna lungthin dihlak cuarpar tanpiak dingah ka ra i hruaitu hna in ka thok lai," tiah a ti. Ka vainam in an cuarpartan dingah ai chitmi hna cu Keimah he hmunsang ah ka chiah hna lai. Sihmanhsehlaw, an thinlung kha cuarpartan dingah a almi paoh cu ka vancung mi, "Thazang petu" nih bia a ceih hna lai tiah a ti.

Ni donghnak òhanghnak kan luh hlan ah hin, kan nunnak thianter ding caah Bawipa kha caan kan pek lai. Pathian Bia, Amah vainam in Bawipa nih kan lungthin cuarpar a kan tanpiaknak ding rian a òuanter dingah kan i pumpe hrimhrim lai.

KAMHMI RAM CONAK

"Joshua" rianòuannak nih ai tinhmi cu mizapi nih Jordan tiva kha tan i, kamhmi ram coter ding kha a si. Ram kha an co khawh ahcun a nuam ngaimi le duhtlinnak a si ko hnga, sihmanhsehlaw cu ram co khawhnak dingah cun ral hna kha doh i tuk a hau. Pathian nih a kan thianter i kan palhnak vialte a kan hlawtpiak timi hi ram kan co cang tinak a si rih lo. Kan ral rak do dingin kan dir khawhnak lai timhlahm chungnak lawng a si rih.

Joshua nih ral kha a tei khawhnak lai, Bawipa cu Joshua sinah Bawipa ralkapbu hruaitu bantukin a ra (Joshua 5:13-15). "Joshua" hruainak dihlak ah hin Khrih cu Ralteitu Siangpahrang bantukin a rak i langh tawn. Teinak cu, "hriamnam thawng le òhawnnak thawng in si loin ka thlarau thawngin a si," (Zek.4:6) tiah Bawipa nih ral teinak kongah a chimmi hi a hngalh khawh nakhnga caah a si. Hi bantuk thlarau chiti thuhnak kan

comi nih hin, ram vialte a uktu a thur thlarau òhawnnak hna kha kan tei khawh lai i, thlarau rawlòuannak nganpi kan ngei kho lai.

Joshua hruainak tangah hin cun, Israel mi hna cu ram cu a dihlak in an co kho rih lo. Huamsam tein Kanaan ram cu an co (Jos.13:1; Biaceih.1:27-36).

Israel mi hna nih an umnak caah a cheu te lawng an tei rihmi ah hin an i lunghmuih ngai ko. Midang thinlung zongah hi bantuk hi a rak si cio ko. Khrihfa cheukhat hna zong Bawipa he an kal òinak ah hin a zeimaw caan hi an phan i cu ka um peng cu an i tim. Israel mi hna nih a dih donghnak ah an phak dingmi, Zion Tlang cu an co kho rih lo. Jebus mi hna uknak tangah a um ko rih.

DAVID NIH ZION A TEI

Pathian nih Abraham sinah a donghnak bik cu Jebus mi an si lai (Gen.15:18-21) tiah a chimmi kan hmuh. Jebus mi hna cu Kamhmi Ram ah khan David chan tiang an um ko. Zion cu a donghnak bik le tei awk ah a har cem dingmi a si. Si ko hmanhsehlaw, a voi thumnak chiti an thuh hnuah David nih Zion Tlang le Jerusalem khua cu a lak dih hna (2Samuel 5:3). Zion Tlang a tei hnuah hin pei David nih Israel mi cu dinhnak tlamtling ah a phakpi hna cu. Zion lak khawhnak nih hin a thar in chiti thuhnak a chuahter. David nih khuapi kha a ser dih tikah Israel mi vialte hna le Zion pawngkam i a ummi dihlak kha a uk dih hna.

ZION LANGHNAK

Pathian nih a mi hna caah langhnak a chiahmi hi kan hngalh a herh. Lamkaltu Paul nih Hebru 12:22 ah "Sihmanhsehlaw nannah nih nan phakmi tlang cu Zion Tlang a si" a ti bantuk khan Zion cu Jesuh Khrihfabu caah tinhmi donghnak a si. Bawipa nih Zion caah a chiahmi langhnak hna cu hngalhter a kan duh.

Hi langhnak cu kan thinlung chungah a cam cio òheu lai. Thlarau lei thil ah cun, Zion ah hrin kan si a hau. Salm 87:5-6 "Zion kong ah cun, miphun vialte kha Zion ta an si dih ti a si lai i, Cung Nung Bik nih a òawnter lai. Bawipa nih miphun hna cazin kha a òial lai i, annih cu Jerusalem khua mi hna chungah khan a telh chih hna lai," tiah fiang tein a langhter.

Hihi Khrih kha a muru ah chiah in pekmi langhnak a si. Zion tiah a chim tik paoh ah hin Jesuh

Khrih kong lawng te kha a si ko i, Amah he i pehtlaih kha a si ko. Bawipa kha dawt i lungthin dihlak in tlaihchan kha a si. Amah kha hei kawl duhnak le, ai dawhnak le amah he umöi kha a si. Khrih he i hawikomhnak phun kha na kawlhawl a si ahcun, thlarau lei Zion kha na phan ko lai. Zion phak man laksawng cu Amah Khrih kha a si ko. Cunglei ah a kan kawhnak laksawng cu Amah kha a si. Paul nih a duh bantukin Khrih ngeih kha duh hna u sih (Filipi 3:8).

A donghnak leiah hun kal u si law, a luanciami kum sawmnga lio rianòuan hram ka thawk ka langhnak ka hmuhmi kha vun öial ðan ka duh. Mi pakhat nih ai dawh ngaimi hmunrawn lawmhnak in a khatnak ah a ka hruai kha ka hmuh. Ni cu a ceu tuk i, vate phuntling hna cu an awn, zeizong vialte hna cu an hung cawlcang. Cun lampi cu tlang hram a hung phan i, mipa cu lam cun tlang ah kai hram a hun thok. Cheng ngai ko hmanh seh law mipa cu i zuam öialmal tein a kai, cu hnuah lam cu hmunrawn ah a hung chuak.

Kehlei kam ahcun a hmasa nakin aa dawh deuhmi hmunrawn ðhapi a um. Mitampi hna cu hmunrawn ahcun an um i, mipa an hmuh tikah cun heh tiah an ðap an au i, "Baiwpa thluachuah kan hmuh caah kan sin hmunrawn ah hin rak òum ve ko an ti. Cu hnuah cungsang in aw pakhat a hung thangmi cu, "An chimmi cu a hmaan ngaingai ko, sihmanhsehlaw khi hmunrawn i na vung òum a si ahcun, khi ka ah na um peng ko lai. A cung sannak ah rak kai ve ko," tiah a ti.

Mipa cu a cung sannak ah a hung kai chin lengmang tikah a lam cu cheng palang pi a si ko cang. Cuti a vun kal thluahmah i hmunrawn pakhat a hun phanh ðan tikah cun a hlan pahnihnak in a nuam deuhmi a phan. Cu hmunrawn ahcun mi tampi cu an rak um ðan i, mipa sin ahcun, "Bawipa thluachuah kan hmuh caah hi kan umnak hmunrawn ah hin rak òum ve ko," tiah an ti. Vancung in aw pakhat a hung thang ðanmi cu, "An chimmi cu a hmaan men ko lai, asinain khi hmunrawn i na vung òum a si ahcun khi ka ah na hung um thai ko lai. A sannak hmun ah hin kai ko," tiah a ti.

Mipa cu tlangcung leiah cun a hung kai chin lengmang. A kai cu a har chin lengmang ko. Cu tikah, a kut le a ke in a lawn. Har ngaiin tlangpar cu a hung phanko nain zeihmanh a rak um lo. Lungsau ngaiin a hnu hngah hunah khin Bawipa Jesuh Khrih cu a hung lang.

Kum saupi a rauh hnuah, Bawipa nih kha langhnak a sullam kha fiang tein a langhter. A hmasa bik hmunrawn nih a hmuhsakmi cu khamhnak

hmunrawn a si i, lawmhnak le ceunak in a khat. A pahnihnak nih a hmuhsakmi cu Thiang Thlarau baptistma nak a si. A pathumnak hmunrawn nih a hmuhsakmi cu Deu puai le hnung bik ðhanghnak kha a si. Tlangpar nih a hmushakmi cu Zion Tlang kha a si.

Khamhnak, Thiang Thlarau baptistma nak le ðhanghnak hna hi khuaruahhar awk ngaiin thil kan hmuhtonmi hna cu an si ko nain kan i tinhmi kawltung le dinhnak hmun ding cu an si lo. Zion Tlang par kan phak hlan lo cu kan i din lai lo zeicahtiah Bawipa Jesuh Khrih nih cu tlangpar cun a rak kan hngah ko. Khrihfa mi nih kan kalnak i kan hmuhtonmi hna lawngah hin kannih cu kan um peng ding a si lo. Pathian nih a kan pekmi thluachuah hna hi kan kawltung a si loh; "Khrih he teiöi," hi kan kawltung cu a si (Filipi 3:8).

KAN PUMPAK THLARAU LEI KHUAL-TLAWNNAK

Kanmah pumpak cio in kan i hal dih dingmi biahalnak cu, "Bawipa thlarau lei ka khualtlawnnak hi khoika ah dah a si ti le zeibantuk hmun dah phakter na ka duh," ti hi a si. Nanmah pumpak in khoi ka ah dah khual na tlawm ti hi Pathian nih an hmuhsaknak lai hal law atu ah hin ða tein hngak tuah. Khoika hmun in dah na rat i, khoi ka ah dah atu hi na um, ti le khoika dah ka phak lai ti hi nai hngalh a herh. Na nunnak i na kawltung kha zaidah a si? Khrih he tei öi ding ah saduhthahnak hna na ngei maw? Na ngeih lo a si ahcun, na lungthin i a chuah khawhnak lai Pathian sinah hal tuah.

KHOIKA AH DAH KA UM?

Khoi hmun paoh ah thlarau lei khual na tlawnnak ah khan ða te i nai kilven thiam dingah Pathian duhmi a si. Khrihfa lei kar na hlannak ah kik lo lum lo na si zongah si seh, thazang ngei loin na um lio zongah kha hmun ah khan tang peng ko hlah. Hmailei ah kar hlan i zuam! Hihi ka öial hnawhchan cemmi a tlangpi bik cu a si, Vancung na phak hlan lo paoh cu vawlei thlarau lei na khualtlawm lam cu dongh ni a ngei bal lai lo.

Khrih he teinak na phak hlan lo paoh cu hi Israel mi hna khualtlawnnak na relmi nih hin thluachuah in pe ko seh ti hi ka thlacamnak a si. Careltu hawidawt, Bawipa nih thluachuah tampi in pe ko seh!

- by Dr. BRAIN BAILEY

FILIPIN MI NIH AI TINHMI
MIPHUN HNA CAAH PATHIAN BIA CHIMDING IN AUHNAK

by Norman Holmes

BIAHMAIÒHI

Anmah le ram ca cioah kawhna si seh khuakhan chungnak hi Pathian nih a ngei ti hi kan Baibal ca nih a kan cawnpiak. Pumpak cio in le Khrihfabu zong nih tinhmi hi tlamtlinh a hau i, ram kip cio zong nih Pathian nih a khan ciami donghna anngai. Deut.32:8 kan rel tikah, "Cung Nung Bik nih miphun hna kha an ro a pek hna," ti kan hmuh. Amos 9:7 chung zongah Bawipa nih, "Israel mi cu Izipt ram in, Filistin mi cu Kaftor, ram in, Aramean mi hna cu Kir ram in ka hunpi hna lo maw?" tiah a ti. Miphun kip cio kha an ro a pek hna lawng si loin, thlarau lei donghna zong kha an ngei cio lai. Pathian nih miphun caah voi khat a chimmi cu, "Nan ca i ka tinhmi cu keimah lawnglawng nih ka hngalh, tiah BAWIPA nih a ti. Vanchiatnak si loin thluachuahna a si lai i nan hnu i a rung um ding tefa tami kong a si lai," (Jer.29:11).

Vawlei hmunkip miphun vialte sin i harnak a tlung chin lengmangmi caan i kan nun lioah hin, Filippin caah Pathian nih khuakhan chung mi a ngei lai ti hi ruah khawhmi a si. Ram cung ah Pathian kut a um ning kha zeitindah tuanbia nih a langhter ning a si hnga? Hmailei ah miphun nih ai tinhmi hi tah zeitindah a si lai? Kut òal zohthiam hna le arfi zoh thiam pawl lawng nih hin lih in hmailei kong chim an hmang, asinain Pathian tu nih cun miphun caah a khuakhanmi cu Baibal in a langhter. Cucaah Lamkaltu Paul bang thlacam hna u sih, "Kan Bawipa Jesuh Khrih i a Pathian, a liannganmi kan Pa cu, nanmah kha Thlarau pek awkah ka hal lengmang, ... ze ruachannak hmuh awkah dah an kawh hna," (Efesa 1:17-18).

Pathian nih Filipin auhna caah profet in a chimchungmi cu kan hngalh khawhna lai cathiang nih tawhfun a kan pek. Miphun vialte cungah Pathian nih

lam a sialmi le a tuah cangmi cu kan hngalh lai i, hmailei caah a khuakhanmi vialte zong Thiang Thlarau nih hi phunglam hmang hin a kan bawmh lai i a langhter lai. Filippin nih ai tinhmi he pehtlai in kan hngalh khawhna dingah tawhfun hna cu hmang hna u sih.

TAWHFUNG # 1

"PUPA HNA RUANGAH HAWIKOM"

Miphun hna caah zeitindah Pathian nih rian a òuan ti kha kan hngalh khawhna ding caah Lamkaltu Paul nih Rom 11:28-29 chungah tawhfun pakhatnak cu a kan pek tak. "... Thimnak lei in ti ahcun, annih cu an pupa hna ruangah kha Pathian hawikom an si. Pathian nih a auhna hna le laksawng a pekmi hna kongah a lung a let òan bal lo."

Hi caang hna ah hin, Pathian nih Israel miphun caah khuakhanmi a ngeihna kong kha Paul nih a chim duhmi cu a si. Hi lio caan ah hin Israel miphun hna cu Pathian he i hlat ko hmanh hna se law, Bawipa nih cun a philh hna lo, a dawt peng ko hna i an pupa hna ruangah hmasa sining ah a chiah òan hna lai ti hi a chim duhmi cu a si. Hlan lio pupa hna nih hin an tefa hna cu hmun le ram lawng hi ro an pek hna si loin, thlarau lei ro le kawh auhna zong kha a roh hna ti hi a langhter duhmi a si.

Israel mi hna nih hin Messiah cu hlaw ko hna hmanh seh law, Pathian cu a philh hrimhri hna lo ti hi Paul nih a òal duh chan cu a si. Bawipa nih a hawipa Abraham sinah na tefa hna cu thluachuah ka pek hna lai tiah bia a rak kammi cu a philh kho hrim lo.

Bawipa nih Moses, Samuel le David hna an

thlacamnak le an miphun hna cu a philh kho hna lo. Cu thlacamnak hna le an pupa hna cu Pathian nih a dawt peng ko hna i, nihin ni tiang hi a philh hrimhrim hna lo. Nihin kannih chan zongah hin Bawipa nih Israel cu a hlan a sining ah khan chiah òhan dingin le an hngahmi an Messiah rat òhan lainak caah a timhlahm chung hna (Zechariah 14:1-4; Rom.11:25-28). Judah hi Bawipa mithmuh ah lunghak le soal thurmi si ko hmanh seh law an pupa hna ruangah a dawt peng ko hna.

Hi Baibal cawnpiaknak hi kan hmuh ko caah, Filipin miphun an pupa hna tuanbia cu zoh òhan hna u sih. Jose Rizal nih "Miphun hna an donghnak hi chim chung khawhnak dingah cun, a luanciami caan ah an konglam òalnak cauk kha kan zoh òhan a hau" tiah amah pumpak hrimhrim in a langhter. Filipin nih thlarau lei thluachuah tampi an hmuh i an karhter khawhnak lai le, Pathian hrimhrim nih a dawtmi miphun an si khawhnak lai ramchung in si seh ramleng in hruaitu upa vialte nih an bomh cio ti hi kan hmuh.

Hi ram nih pa can ah an ngeih hmasa bikmi siangpahrang cu Philip 11 a si. An ram hi hmun khat i fonhkhomhnak ding ca hi ai zuam zungzalmi a si caah, a hnu le bang ahcun amah min lak in "Philip-pines" tiah auh a si. Hi tikulh ram vialte hi hmunkhat ah pumh i uktu hmasa bik cu amah hi a si. Cu hleiah, hi tikulh ram hna hi hmunkhat ah i komh peng i tinhmi ngei in an kal khawhnak lai kum zabu panga chung hi amah zuamnak in a kal kho.

Siangpahrang Philip 11 nak cu Pathian a dawmi le an ram le miphun sinah thlarau leiah hram thukpi an bunh khawhnak lai a duh zungzaltu a si. An ram pum in Khrihfa an si khawhnak lai cozah tangka zong kum saupi chung an hman. Tangka man a sun ruangah ruahnak a cheu tawntu pa nih Filipin in a zamtak tik zongah siangpahrang Philip 11 nih a chim òhan rihmi cu Filippin ram ah thawngòha a karh i thlarau khamhnak ding ca ahcun amah ngeihmi phaisa dihlak zong hi hman ka duh ko tiah a ti. Amah zuamnak thawngin a phichuak cu Filipin ram hi Asia ram vialte lakah Khrihfa ram a si tiah kum 500 chung hngalh in a um. Mi cheukhat nih cun hi phunglam sawhsawh in Khrihfa sinak hiai cawhmi a tam tuk cang tiah an ti. Mi tam deuh tu nih cun hlan lio Khrihfa biaknak a si lomi nak khan cun a òha deuh òhiam ko tiah an ti ve.

Spain mi nih saupi an hun uk tik hna ah cun ei hmuarnak tampi a hung chuak. Spain mi tam deuh nih cun siangpahrang Philip 11 zong kha an upat ti lo. Hi nih zeidah a chuahpi tiah cun, kha tluk sifah rethei tuarhnak tuanbia kha an hun zoh òhan i, Spain uknak a sau ruangah a chiatkhatnak an hun hmuh. Baibal chungah Joseph bantuk zumhnak a ngeimi hna caah cun hi bantuk dinlonak hna an hmuh tikah, "ka cung i òhatlonak tuah awkah khua nan

khan, sihmansehlaw cu nan khuakhannak cu Pathian nih thil òha ah a canter," (Genesis 50:20) tiah an ti cio ko lai.

Spain miphun nih Pathian an hngalhnak kha an hun karhter lio caan ahcun, Bawipa nih vawlei òhawnnak kha tampi in a pek hna. Sihmansehlaw Spain mi nih kha an thil ti khawh òhawnnak kha anmah duhnak lawngah an hman i thlarau lei òhanchonak zong kha Khrihfa sinak ah thianghlim tein an hman lo tik ahcun, Bawipa nih thluachuahnak a pekmi hna kha biaceihnak ah a thlenpiak hna. Spain cu vawlei cung ram dihlak ah a cak bik a sinak kha Pathian nih a hun thlakpiak tikah cun, atu ah cun hi ram cu vawlei cung dihlak huap in ruahnak i hrawm khawhnak kha tlawm tete cun a hung um kho deuh cang.

Spain le American ral ah Spain a sung tikah, Filippin cu U.S. kuttang ah a hung phan cang. American president, William Mc Kinley nih a biapimi biachahnak kha a chiah ta. A chim takmi hna cu, "Filippin hi ka duh taktak lo...Democrats siseh Republican a si zongah ruahnak cu tampi in cheuh a hau i, bawmhnak tu cu tlawmte lawng pek ding an si. Zanfatin Liannan bik Pathian sinah ceunak le hruainak caah khupbil in thla ka cam. Zankhat cu tlai hnuah hitin ka sinah thil a ra... kan caah tuah ding zeihmanh kan chiah hna lai lo asinain anmah kan pek tak hna lai i Filipin miphun hi fimnak leiah kan òhanter hna lai. Khrihfa sinak ah siseh an òhancho khawhnak dingah kan zuampiak hna lai. Pathian velngeihnak thawng le kan caah a kan thihpiaktu Khrih thawng in an caah kan tuah khawh chung cu kan òanpiak ko hna lai.

President Mc Kinley nih Pathian sinin lamhruainak kha a hmuh tikah, ziaza lei òhanchonak kha an ram pumpi ah a thok colh. Hi an tuahmi thawng in thil òha tampi kan hmuh khawhmi cu American missionaries hna bawmhnak thawng in Evangelical le Pentecostal Khrihfabu tampi kha an hung dir kho. Rawknak le cawhmehnak in a khatmi ram kha U.S. nih an sining kha an hun hrawmh hna tikah cun, an miphun ningpi in Pathian leiah khan an hruai hna. Spain le America an pahnih nih an miphun kha Khrihfa zumhnak hrampi kha an hun dirhpiak hna i, an missionaries zong kha an hun thlahpiak hna. Asia ram ah thawngòha phuangtu si dingin Siangpahrang Philip 11 nih Philippine ram cu thlacamnak le chawva in a rak ap cang bantuk khan an miphun ningin biaknak leiah siseh, thil thiamnak lei le holh lei zongah an òhancho ngaingai.

Ram hruaitu hmasa hna kan hun ruah chel paoh ah hin Jose Rizal hi kan ruat òhan tawn. Zei ruangah dah an miphun nih hi tluk in an upat i an cawisan hnga? Thisen chuah a duhmi Gegis Khan, asiloah dictator in mi hruai a duhmi Mao Tse Tung asiloah Hitler bantuk hna kha a si hnga maw? Si hlah, anih cu sibawi doctor a si i, daihnak in a khatmi, fimthiamnak lei zongah a sangmi le mi nunnem

ngai a si. Mitcaw mi kha òha tein a hlaipiak hna i khua an hmuh khawh pinah, a caòalmi thawng in an miphun mitcawtnak vialte kha khua a hmuhter dih hna. Vawlei cung ram hruaitu minthang hna kha òhatnak tampi ah a dirkamhtu hna pakhat a si.

Rizal le hlan lio ram hruaitu upa hna an konglam kha chanthar hruaitu hna nih hin an tuanbia cauk chungah an telhchih òheu hna lai. Beningo Aquino zong kha an lak ah ai tel ve lai. Miphun le ram a dawtu pa a si tiah kan philh kho bal lai lo zeicahtiah an ram Filipin i a hung kir lioah khan an thah diam ai. A hung kir òhan lio kha nithum khengte rawl ulh in thla a cammi hrinthar Khrihfa he an i lo ngaingai. A tette khannak cu Khrih nih a mi hna caah a thih bantuk khan anih zong "Filipino hna caah a thi ve" ti hi a si.

A si ko, an miphun nih an i tinhmi an phak khawh nakhnga, hruaitu upa òhaòha kha Filipino miphun nih a rak ngeih ko hna. An thlacamnak le an thil òha tuahmi nih hin vawlei cung ah siseh vancung khua tiang in philh ni a um kho bal lai lo.

TAWHFUNG # 2

"A MIN BANTUK TE HI, AMAH CU A SI KO"

Pathian rianòuannak hna kan hngalh khawhnak ding ah a kan hmuhsaktu tawhfung dang cu 1Samuel 25:25 hi a si. Hitihin kan hmuh, "A min bantuk te hi, amah cu a si ko." A min ah "mihrut" tiah an sakmi pa min sullam kha a chim duhnak kha a si i, hi thil nih hin mikip, Khrihfabu kip, khua kip le miphun kip sining kha a langhter mi a si. Min nih hin sullam a ngei i a caan ahcun hmailei kong zong kha a chim chung tawn. Abraham nih a min sullam "tefa tampi a hringsortupa" ti kha a tlinh i, Jesuh zong nih "Bawipa cu Khamhnak a si" ti min sullam a tlinter ve.

Kei zong a hrinòhanmi Khrihfa thar ka hung si tikah, Baibal chung ummi min hna ka ngeih lomi hi ka lung a si lo ngai. Joshua, David, Paul ti min phun hi i sak ka duh ngai ve. Asinain French holh in ka min sullam a simi "Norman" timi biafang pahnih "north man," timi sullam "chaklei in a rami pa" ti hi ka hun hngalh. Missionary caah Bawipa nih a rak ka auhnak kha fiang tein ka hun hngalh tikah, Biabal chung min ka rak ngeih lomi zong hi kai lawm òhiamòhiam. Kei cu "chaklei in a rami pa" chaklei America in Asia le Latin America ah misisonary caah thlahmi pa ka si kha fiang tein ka hngalh.

Miphun kip hna le an ram min sullam kha òha tein kan zoh ahcun, thil tampi kha kan i cawn khawh hna lai. Thailand ti min sullam cu "a luatmi ram" tinak a si i, a tuanbia kan zoh tikah ramdang nih an uk bal lo. Cun

Singapore ti sullam cu "chiandeih khualipi" tinak a si i, an i hruainak a òhawn ning kha an phuah hnawhchanmi a si. United States, timi sullam nih hin, mah ram chung ral thawhnak nih hin a ram cu a òhencheuter kho bal lo ti hi kan hmuh.

Sihmanhsehlaw, hi vialte lak i a sang bikmi min cu Filipin ti hi a si. Kan hngalh cia cang bang khan, an ram cu an siangpahrang Philip 11 hnuah min an sakmi a si i, Pathian a dawmi siangpahrang a si caah an ram pumpi cul dih in missionaries kha a thlah hna i thawngòhabia cu an phuan. Hi min sullam hi thuk deuh le sang deuh in hun zoh òhan rih u si law, siangpahrang Philip hi lamkaltu cauk chung i Philip min in a rami a si.

Philip cu Khrihfa upa pakhat ah an thimnak kha lamkaltu a ngan 6 chungah kan hmuh hmasa bik. Philip cu a rian ah khan zumhtlak tein a òuan caah, Bawipa nih evangelist le missionary ah a kaiteer. Samaria ah òhanghnak a tlunter i, Ethiopia pa kha Khrih sinah a phakpi fawn, cun Judea peng cul in thawngòha kha a phuan. Siangpahrang Philip 11 pa zong cu Baibal chung min Philip min hi sak a phu hrimhrim ko, zeicahtiah thawngòha phuannak le mission rianòuannak ah pei Bawipa caah lungtho ngaiin a òuan ve cu. Cucaah hi min chuankhan in rampumpi cu "Philip-pines" tiah auh a si.

Philip cu zumhtlak tein thawngòha phuannak le missionary thlahnak ah rian a òuan bantukin, atu Philipines zong hi bantuk kawhauhnak hi a tong ve. Filipino thong tampi hna OF W's rianòuannak ah kumsaupi chung vawlei hmunkip ah an kal. Vawlei nih cun reng niam tein hmu ko hmanh hna seh law sang ngaiin a chia khotu kha cu Bawipa tahnak lawng in a si kho lai. Khrih zong sal sinak he a ra i, bawi si a duhmi nih cun sal si hmasa hna seh tiah a cawnpiak a si lo mei?

Sihmanhsehlaw, Philip cu Khrihfa upa le sal sinak dirhmun ah khan a um peng lo. Zumhtlak tein a um bantukin, Bawipa nih evangelist le missionary dirhmun ah a hun cawisan. Hi bantuk dirhmun hi pei Philippines nih ai tinhmi cu a si cu! Bawipa ni donghnak ah Philippines caah a tinhpiakmi cu evangelist tampi le missionaries hna a thlahtu miphun le ram si ding hi a si. Rianòuantu saya te dihlah hna nih thawngòha biatak hi an ram pumpi ah khahter ding le, ramkip ah thawngòha bia thanter ding hi Bawipa nih a timhlahmhiakmi hna cu a si. OFW pawl zong kha "thlam satu" missionaries ah khan a hman hna. Anmah Filipino tampi hna nih ramdang ah missionaries in an kal tam deuh paoh le tam chinchin thlah awk kha an i tim. Bawipa nih fak ngaiin Philippine cu a kawh hna. Japan, Malaysia, Russia, England le United State ah cun Baibal i a cuangmi min a ngeimi hi an tlawmte. Sihmanhsehlaw, nang cu Baibal min cuang a ngeimi na si ko kha. NANG

"TAMPI PEKMI CU,

TAMPI HAL ÒHAN A SI VE LAI"

Kan Bawipa Jesuh nih Luke 12:48 chungah tawhfung dang kong a chimmi kan hmuh. Thluachuahnak le nawlgeihnak kong cawnpiaknak hi a kan chimhmi cu a si. Laksawng le auhnak sangpi kan hmuh ahcun, tampi hal òhan kan si lai ti kha i ruah cia ding a si ko. Pathian sinah òuan khawhnak kan ngeihning hin kannih kha Pathian nih òuanvo a kan pek.

Pathian nih ai tinhmi ningin Israel mi hna cu ai thim hna ti kha Ca Hlun ah kan hmuh khawh. Pathian a thei lomi ramlak ah anmah miphun lawnglawng hi zumtu an si. Hi bantu in kawhauhnak fakpi an ton caah tam deuh in fial chih an si ve. Zeicahtiah Israel nih cun miphun dang nakin milem biaknak ah siseh ziknawh einak lei ah siseh an òha deuh hlei lo ti kha an i hngalh ko caah, miphun dang hna nakin fak deuh in an cungah dantatnak a tlung lai tiah Pathian nih a thanh.

Israel phun hna caah Pathian nih Amos 3:2 ah a phuanmi cu, "Vawlei cung miphun vialte lakah hin Nangmah lawnglawng hi kaan theihhngalhmi hna nan si, cucaah nan òhatlonak vialte ruangah hin dan kan tat hna lai," tiah a ti. Bawipa nih hi bia hi Filippin hna caah a rak ka pek caah Filippin caah aiawh thlacampiaknak khawmpi lioah hin phung ka rak chim. A tanglei bantu hi Bawpa nih a ka phuanter, "Asia ram vialte lakah hin nangmah lawnglawng hi kan theihhngalhmi na si, cucaah nan òhatlonak vialte ruangah hin dan kan tat hna lai," ti hi a si. Kum 500 chung hi Asia ram vialte lakah Filippin lawnglawng hi Khrihfa ram a si tiah theihhngalh a si. Bawipa nih hi ram hi nawlgeihnak kha tam deuh a pek. Òhanchonak a thiam ngaimi pa bantu kin, a chiahmi chungin a theipar kha Bawipa nih hmuh òhan ai tim.

Hlan lio Israel mi hna sinah Bawipa nih hram a dirhmi le nawl a pekmi hna a phichuak cu a dothlat òhan tikah, chambau ngai an si kha a hmuh. Annih cu an pawngkam ram hna sinah khan ceunak an langhter awk a si nain, an sualnak le milem an biak ruangah, Bawipa nih, "Nanmah Judah mi ruangah Jentail mi nih Pathian kha an thangchiat," (Rom.2:24) tiah a ti hna. Hi miphun hna nih mi ramdang sinah ceunak kha an langhter khawh lo caah, a kawh hna i thluachuah a pek dingmi hna can ai ah khan biaceihnak tu khan an cungah Bawipa nih a tlunter lai. Jonah nih sifah retheihnak a tonmi chungin nawl a ngaimi missionary a hung si bang, Israel tefa tampi hna cu ramkip

ah sal ah an tlaih hna, ral zam bantu le sal ah Bawipa nih a canter hna. Cu hnuah anmah duh thimnak bantu kin, Israel tefa hna cu Bawipa sinah khan an i pumpe òhan i, an pawngkam miphun hna lakah ceunak cu an langhter òhan. Syria ram ralkap bawipa ai thlentertu cu Naman sin um nute a si. Esther cu siangpahrang nupi a hung si i a miphun hna luattertu le òhanghnak a tluntertu a si ko. Daniel le a hawi le tettekhannak nih nichuah laifang ram vialte a cul dih ko. Bawipa nih Israel mi hna cu an pawngkam ram ah khan a òhek dih hna i, Khrihfabu a dir ka lio i a òhancho khawhnak ding caah a hman hna. Lamkaltu cauk kan zoh tikah Judah mi hmunkip ah ai òhekmi hna le Pathian a òih i Judah zumhnak ah ai thlengmi hna Gentiles Khrihfa hna ruangah Khrihfabu cu rianrang tein a karh kha kan hmuh.

Hi bantu phun te hin, Filippin ram chungah harsatnak a um ruangah ramkip ah Pathian hngalhnak kong cu Bawipa nih a karhter. OFW's rianòuannak in siseh Filipino tampi hna cu vawlei hmunkip ah an i òhek i an pem vak hna. Mitampi cu Bawipa nih ramdang ah a hman hna. Muslim ram pakhat i siangpahrang nu zong Filipina nures hna thawng in zumtu ah ai thleng. HongKong ah a ngan bikmi Tuluk Khrihfabu pumhnak cu Filipino hna nih an bawmhmi hna an si. Muslim ramkip i a ummi an fale hna nih Jesuh an duh dawt kha an hmuh tikah, nau umtu "Yayas" tiah an auhmi hna Filipina hna ruangah a si tiah Tatin ca in heh tiah an hun chuah. Zeicahtiah cu nau umtu Filipinas hna nih cun an hngakchiat lio te khan an Christmas hla hna kha an sakpiak hna, an cawnpiak hna caah a si tiah an ti. Khrihfabu ai thawk ka lioah khan Pathian nih Israel miphun hmun kip ah ai òhekmi hna cu Khrihfabu rianrang te karh khawhnak caah a rak hman bantu hna in, atu caan par ah Khrihfabu nih rianrang tein nawlpek lianngan tlamtlin khawhnak ding caah Bawipa nih ai òhek tungmi Filipinos kha a hman ve cang hna.

Micheu chimning ahcun missionary caah Filipin kawh a sinak tlinter khawhnak dingah Khrihfabu nih hmasa bik ah ram hi a thlen hnu lawngah thluachuahnak a tlung lai tiah an ti. Cucaah cun, ram thlenternak le thluachuah hmuh hi thil biapi tukmi a si i, cu hnuah Pathian nih vawlei cung ramkip i mission rianòuannak dingah hin a hman te lai. Sihmanhsehlaw hi thil hna hi mission tuahnak ding caah Baibal cawnpiakning cu a si tak hnga maw? Israel nih cun thluachuah an hmuh tik lawngah missionaries hna hi an thlah lo i, harnak le òihphannak lio caan ah an thlah ko ti kha kan hmuhmi a si. Hi bantu rianòuannak hna hi hruaitu sual pawl uk lio caan hna ah a si khun tawn.

Khrihfa a dir ka lio caan zongah khan Jerusalem in hmundang ah mission rian an thawk tikah thluachuah a tam tikah a si lo i tangka tampi anngaih ca zongah a si bal fawn lo (Lamkaltu 2:44-45). Thluachuah he ai ralkahmi

thil tu khan a si deuh, Jerusalem ah a ummi Khrihfa hna kha an hrem hna caah hmundang ah an kal i nawl pek lianngan kha an tlamtinter dueh tu khi a si (Lamkaltu 8:1-48,11:19:21).

Mission rianòuan an rak thawknak Khrihfabu tuanbia kan zoh òhan tik zongah hin zumhnak leiah a rummi Khrihfa sifak tete an si ko. Europe ram in mission rian a thawk hmasa tu hna zong hi ral zam misifak ngaimi Moravians an rak si. An missionaries hna cu an kal lei vanlawng man lawng an ngei i, bawmtu zong an ngei lo, rian an va òuan chung vialte lehtama, bel siam le thlan cawh rian hna kha anmah te an òuan buin an i zohkhenh ko. An nehnu a zultu cu William Carey hi a si. Carey le rianòuantu sifak pawl mitlawmte nih hi pisu thong tlawmpal hi an thawh khawm i hmasa bik England mission bu hi an rak thawk. Hudson, Taylor, Adoniram, Judson, George Muller le a dang milianngan hna zong hi lahkah lo tein rianòuan hi an rak thawk hna i, Pathian sinah zumhnak an ngei i an rak òuan hna. Pathian nih hlawhtlinnak kha a pek tik hna ah tangka thazang thawngin si loin, zumhnak thawngin a si i, vawlei pum huap mission rianòuannak vialte i a fekmi hrampi a si.

Khrih nunnak a cohlangtu Filipino cheukhat hna cu missionaries ah thlah an si cang. Filippi ram ahcun mission rianòuannak ai komhmibu 120 hi an um i an i tinhmi cu kum 2010 ah hin missionaries 200,000 thlah ding hi a si. Anmah he òang ò in, Khrihfabu tampi hna le a dangdang bu hna zong Filippin in hmundang ah heh tiah missionaries kha thlah dingin an thawk cang hna. Missionary le thluachuah ca lawng ah an ram hi Bawipa nih a timhmi a si lo. Khrih voi hnih ratnak ding caah timh cia si dingin Filippin cu Bawipa nih a timhlahmi a si.

TAWHFUNG # 4

"THIL DONGHNAK HI A HRAMTHAWKNAK NAKIN A ÒHA DEUH"

Pathian lam hruainak kan hngalh khawhnak lai a kan bawmtu tawhfunng cu Phungchimtu 7:8 chungah hin kan hmuh khawh. Hi thil hna a tlamtlin khawhnak ding caah Pathian Bia le tuanbia hmangin voi tampi a nolh òhanmi kan hmuh. Profet Haggai zong nih a hmasa biakinn nakin a hnungung biakinn hi a sunglawi deuh tiah a chim. Jesuh nih Kana khua nupi òhitpuai ah ti kha mitsurhang ah a canter tikah, a òha bik cu a dongh tiang in na chiah ko tiah an thanh. Vawlei cung thilri zongah hin, a donghnaak lei òheu hi a sang deuh in a lang ko. Kan miphun le kan nunnak cio ah Bawipa nih a sunparnak a langhtermi kan ruah òhan tikah hin, lunglawmh lonak le thachiatnak in donghter

dingah a kan chia tak nga tiah nan ruat maw? Ruah ding a si loh, a donghnaak cu a òha bik in a ser ko lai tiah Amah lam cu Amah nih a langhter ko.

A luan cangmi kum 400 lio Filippin ram komhnak caah an rak thawkning kha kan zoh òhan ahcun, a hramthawknak khuaruahhar thil phun tampi kha kan hmuh. Filipinos hna le Spain pawl lungkhat te an òanòinak thawngin an ram cu Asia hruainak lakah rianrang tein ai komhmi le thluachuah a hmumi ah a hung cang. An kiangkap ramdang hna lakah Pathian a hngalmi ram a hung si. Filippin cu Asia ram a hruaitu ah an hung cang.

Cu hram bunhmi cu Bawipa nih a fehter i, sunlawinak tlamtling kha a pek. A liamciammi kum sawmthum lioah Pathian salpa Brian Bailey sinah hi ram he ai pehtlaimi langhnak kha a pek. Bawipa nih a hmuhsakmi cu Khrih nih vawlei ah kum thong khat a uk tikah Filippin cu "tuu umnak ram" ah Bawipa nih a timhlahmi ti hi a si.

Kan Bawipa Jesuh nih voi hnih a rat òhannak ding he pehtlai in a kan cawnpiakmi cu "Mi Fapa cu siangpahrang bantukin vancungmi vialte hna he a rat tik ah a bawiohutdan cunghah a òhu lai i, vawlei cung mi vialte cu a hmai ah pumh an si lai. Cun tuukhal nih tuu cu meheh sinin a òhen hna bantuk khan bu hnih ah a òhen hna lai" (Mat.25:31-32). Bawipa nih pumpak cio bia a ceih lai i laksawng a kan pek lai ti lawng si loin, miphun vialte a pumh dih lai ti hi Baibal cang dang zong nih a kan hmuhsak (Salm 33:12; Phungthluk 14:34; Zek.14:19; Isa 60:12).

Biathlam cauk nih cun miphun kip chungin siseh ramkip in a mi hna kha a khamh hna lai i zungzal nunnak a pek hna lai tiah a kan cawnpiak. Sihmanhsehlaw, Pathian pennak luhnak dingah ramkip in ram pakhat ah an i komh lai i an phunglam zong cohlan a si lai tinak a si lo. Tampi hna cu "tuu" ram ah cohlan an si lai i, a cheu cu "meheh" ram ah hlawt an si lai. "Meheh" ram vialte kha cu biaceih an si lai i an ram he an phunglam he khan hell ah thlak an si te lai (Mat.25:41; Sam 9:17). Zei ruangah dah a si hnga? Bawipa nih ram kha thlen a duh i Khrihfa zong hram dirh a timh tikah, kannih zong nih Khrihfa rak si hlan i rak nun phung ah kir òhan a duhtu pawl "a hleihluat ram dawtu" hna aw-an kha kan ngaih awk a si lo. Khrihfa a si lomi raithawinak, lamphun, aw dawh tumnak, nunphung i kir òhannak nih khan khuachia rianòuannak kha thazang a pek òhan khawh caah Khrihfa phunglam hna hi a hrawh

khawhmi a si. Miphun kip nih kan ngeihmi nunphung cio hi khawika in dah a rak i thok ti hi thlarau lei in kan thleidan thiam a herh, asinain hi bantuk nunphung hi Pathian lei maw a si hnga khuachia lei in dah ai thawk hnga!

Sihmanhsehlaw, kumzabu tampi lio khan Filippin i Khrihfa hram cu thuk ngai le tuante in Bawipa nih a rak bunh cang. Hi nih hin atu canpar ah rampumpi ðhanghna ah siseh missionary thlahnak ding caah tampi a bawmh khawh. An ram cu kum thong ram i luhnak ah a hun cawisan lai i, Filippin cu "tuu" ram a siter lai i Bawi rian cu a ðuan khawh lai!

Biathlam 19 chungah Khrih voi hnih rat ðhannak ding a chim hnuah, Khrih nih kum thong khat chung a uknak ding cu Biathlam 20:1-6 chungah kan hmuh ðhan. Hi kum thong khat chung hi mithiang mi hna nih cun Khrih he vawlei cu an uk ði lai. Jeremiah 30:9 le Ezekiel 37:24-25 chung ahcun David siangpahrang cu a tho ðhan lai i, Israel cu a uk ðhan lai tiah kan hmuh. Matthew 19:28 chung zongah Jesuh nih a zultu hna zong nih Israel phun hlei hnih kha cu an uk hna lai tiah a ti. Pathian nih a thimmi hna Pathian ðhzahtu Filipino hruaitu hna nih hin zeitindah Filippin cu an uk te lai ti cu hngalh khawh a si rih lo nain, hi kum thongkhat tik ahcun an ram ah hin dinnak, daihnak le lawmhnak in a khat lai tiah kan hmuh khawh i kan hna a ngam.

Sihmanhsehlaw, hi lawng hi cu Pathian nih ai tinhmi a donghna cu a si rih lo. Biathlam 20:7-21:1 tiang kan rel tikah kum thongkhat uknak a dih hnuah hin Bawipa nih vanthar le vawlei thar a ser lai tiah kan hmuh. Jerusalem Thar cu vawlei thar ah ðhumh in a um lai tiah an kan chimh. "Miphun zakip nih a ceunak thawng cun kalnak an hmuh lai... miphun vialte lianhnangannak le rumnak cu, cu khuapi ahcun rak put an si lai." Biathlam 21:24,26). Miphun vialte lianhnangannak le rumnak cu miphun kip nih kum thong ram lawngah hin an rak pu lai lo, a ra laimi kum ca zongah an rak put te lai. Bawipa nih ram pakhat a timhlahm vemi cu Filippin hi a rak si.

"Thalang ah fiang lo ngaiin kan i hmuh" bantuk khin hi thil cu kan hmuh ve. Pathian ziaza le Amah nih aitinhi a lam hna cu pehzulh in a ðhang peng ko lai ti kha kan hngalh. "Ahohmanh nih an hmuh bal lomi le an theih bal lomi, A si kho lai tiah ahohmanh nih a ruah in an ruah bal lomi, kha thengte kha Pathian nih amah a dawtu hna ca i a timhmi cu a si," (1 Korin 2:9) tiah kan hmuh.

BIATLANGKAWMNAK

Bawipa nih a dawtnak cu Filippin cungah a chiah. Vawleicung ram dang lakah Bawipa nih sangpi in a auh.

Hi biatak kan hngalh khawhna lai Thiang Thlarau kha thlarau lei mit autertu ah kan sawm a si ahcun, hi langhna hi a ceu chin lengmang ko lai. A sunglawimi roconak kha hi miphun nih hin a hngak ko.

Filippin caah Lian Nganbik Pathian nih a tinhpiakmi le a timhlahmhi cu "Philip" ram si ding caah a si. Bawipa nih a chuaftermi ralkap phun cu thlarau tlaitu hna, phungchimtu hna, thawngðhachimtu hna le missionaries hna hi an si. Kawh auh an ton chan cu thawngðha chim ding caah le an ram hi Khrihfa nunphung ah thlen ding le ram dang ah thawngðha ceunak thanh ding caah a si. Vawlei hi uk awkah Khrih nih a rat ðhan tikah Filippin ram cu "tuu" ram a si tiah Khrih cohlan awk tlak si dingin rak timhlahm a si. Kum thong ram a dih hnu zongah, Filippin cu a ram ningin vanthar le vawlei thar ah luh i, Jerusalem Thar ah sunparnak le upatnak cu Pathian sinah a ratpi lai.

Pathian sunparnak chungah tlamtling tein a phak tikah Khrih pum ah Filippin a sinak cu rem tein leh a si ðhan te lai. Tam deuh pek a simi cu tam deuh hal ðhan an si lai. Pathian sinin kan hmuhmi tinvo hna cu Pathian sinah kan pek ðhan te lai. Pathian nih biaceih awkah a chiahmi kha zulh kan duh lo a si ahcun, Bawipa nih a khuakhanmi tlamtinter dingah harnak le vansannak hmang in hlan lio Israel mi a rak hnek chih hna bantuk kha kan si ve ko lai.

Amah nih a ðha bik a timi caan tawite hi a donghtertu kan si nakhnga lo Bawipa nih kan bawm ko seh. Lamkaltu Paul bantukin kannih zong a duhnak kha fek tein ai tlaihi si hna u sih. "Kawlung leiah laksawng hmuh awkah khan ka tli," (Filipi 3:14). A dang tinhmi le langhna hna nih phai khawhmi si hlah u sih.

Pathian duhnak le tinhmi tuah awkah kan nunnak kha a dihlak in ai pemi kan si ahcun a fimnak le a ðhawnnak kha a kan pek ko lai. Sihmanhsehlaw, kanmah ruahning le thiltinak lawng kha tuah ai zuamma kan si ahcun kan tlam a tling taktak kho bal lai lo. Satan nih Jesuh kha ramcar ah hnemhnak, phorhlawtnak le vawlei tei duhnak hmang in a tukforh bantuk khan kannih zong a kan tukforh ve tawn. Thluachuah hmuhmi hna ah ai lawm khimmi hna kan si maw - asiloah Amah duhnak kan tlinh khawhna lai vailam tah lam zul in kan nunnak a pemi dah kan si deuh? Mah pennak a kawli a sami dah kan si - asilaoh Pathian pennak caah lungkhat in a sa i a ðuanmi dah kan si? Kan pumpak cio le kan rianouannak ah Pathian nih a kan auh chanmi hi a tlamtlinhmi si hram ko u sih. Cu hnu lawngah Filippin caah tinhmi hi hmunkhat ah kan hmuh khawh lai i lianhnang sunparnak kha tlamtling tein a chuak kho lai!

Baibal caan lioah Asia peng chung i a ummi Khrihfabu pasarih lakah pakhat cu Efesas khua Khrihfabu hi a si. Efesas khua cu Cayster tiva lawng dinhnak hrampi ah a um i, nunnak le cawlcanghnak ah a biapi ngaingaimi khuapi a si. Minung 250,000 renglo an rak umnak khua a si. Hi khua cu ai manh lo ngaimi khua a si bantukin Khrihfabu zong hi i manh lo ngaiin a um ve. Efesas khua Khrihfabu sinah Johan nih cakuat a òalmi cu, "Na tuahmi kha ka hngalh ko; zeitluk in dah naa zuam le zeitluk in dah lungsau in na um kha ka hngalh. Mi òhalo na in khawh hna lo kha ka hngalh i, lamkaltu an si lo nain lamkaltu kan si aa timi hna na hneksak hna le mi lip an si na hliah khawh kha ka hngalh. Na lung a sau, keimah ruangah harnak na in i na lung a dong lo," (Biathlam 2:2-3). Khrihfabu cu a cawlcang ngaingai ko.

DAWT HMASAMI KHA A HLAWT

Asinain, hi Khrihfabu cu chamhbaunak fakpi a ngeih caah Bawipa chimhhrin a hau ko. An sinah a langhtermi cu, "Hmasa na dawtnak kha na kaltak," (Biathlam 2:4) ti hi a si. Hi Khrihfabu cu i manh lo ngaiin thil òha tuah len ko hmanh seh law, an chunglei nun ahcun an rak dawt hmasami Jesuh Khrih he an i pehtlaihnak cu a lo dih cang. Hi Efesas khua ah hin caan zei maw zat cu òhanghnak kha Paul nih a rak ngeihpi hna, asinain atu ahcun Khrih le zumtu taktak hna an i pehtlaihnak dawh vialte cu a cat dih ko cang. Hi a chat dihtu thil hna hi cu Pennak kong thil tete hna le nuncan khuasaknak i òuanvo tete laknak hna khi an si ko. Mari nih Bawipa ke hram ah a òhut i a bia a ngaih tikah, Martha cu a rian a tam caah Jesuh sinah khan a zai. Bawipa nih Martha cu a leh i, "Mari nih a hmaanmi thil aa thim cang i cucu ahohmanh nih an chut lai lo," tiah a ti. (Luke 10:42)

Hi bantu te hin, Efesas Khrihfabu zong nih hin a hloh ve. Thil "òha" tuah in heh tiah cawlcang len ko hmanh hna seh law, Nunnak Petu he i pehtlaihnak ngeih taktak òun glo ahcun, an chunglei ah thih hnai an khuar ko cang.

Hawikom dawt hna, nihin ni zongah hin i manh lo ngaiin na um ko lai nain na chunglei tu ah cun lawng kerkuar in na um kha nai hngalh ko lai.

EFESAS TUANBIA

Hi khua tuanbia hi na hngalh khawhnak dingah hi biatak cu fianter deuh a herh. Efesas khua cu sangphawlawng dinhnak a si caah tiva khan nawncek kha a rak luang peng. Nawncek cu vawlei in a semmi lakah a hme bik a si i, thetse nak hmanh in a hme deuh rih. Hi bantu nawncek cu nifate in sangphawlawng dinhnak khua ahcun a rak i dil peng. Ahohmanh ruah phak lo leng in hi nawncek nih hin harnak fakpi a pek lai, zeicahtiah Efesas khua cu sangphawlawng dinhnak khua le chawleh chawhrawlnak khua a si tikah ti nih vawlei kha huamsam tein a ei lengmang. Efesas khuapi cu a rawk dih i a lo diam ko cang.

NUNNAK CAAH CAWNPIAKNAK

Asi ahcun Efesas Khrihfabu hin zeibantuk cawnpiaknak dah kan hmuh khawh lai? Kan nunnak dih lak in Bawipa he kal ò le khamhtu he fek tein i pehtlaih hi a si ko. Caan nih khulrang tein a liam bantu kin, kan rian nih atam chin lengmang, asinain harsatnak ngai cu kan tong lem hna lo. Hi bantu kin, pennak caah fak piin kan i zuam hna. Sihmanhsehlaw, thil sining hi òha tein kan zoh a si ahcun, nawncek nih Efesas khua a phum dih bantu kin, Jesuh he kan i pehtlaihnak zong hi huamsam tein a cat ve ko lai. Thil hmete i kan ruahmi hna khi a khamtu an si ko. Hi bantu lam hna hi kan zult peng ko ahcun, Amah he kan i hawikomhnak zong kha a rawk taktak ko lai. Pathian he kan rak kalònak pi kha a rawk lai i, nunnak a ngei lomi ah kan cang lan ko lai.

Hawidawt, nihin ni thlarau lei na nunnak hi òha tein zoh òhan tiah thazang pek kan duh. Bawipa he daw hria ngaiin nan rak i hawikomhnak kha "nawncek" bantu a simi rianòuannak nih an donhkhanh in na hmuh a si ahcun, hi bantu kin òh a nungmi òhanchonak hi cu ngol ko. Tinhmi hmanmi he Bawipa kaw l kha i thok òhan law, na nunnak ti luan cu a òha òhan ko lai. Efesas khua bantu cun na dong lai lo i, nunnak ah thil hme tuai tete hna cu phum dih in na tei hna lai i, khamhtu Bawipa caah zeihmanh tantakmi ngei lo cu na si bal lai lo ti hi ka thlacamnak a si.

- by Pastor Frank Anderson.

